

IŠVADA DĖL KORUPCIJOS PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖS NACIONALINIO VĖŽIO INSTITUTO VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SRITYJE

Veiklos srities vertinimą ir analizę atliko Nacionalinio vėžio instituto (toliau – NVI) Korupcijos prevencijos užtikrinimo komisija.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsniu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. spalio 8 d. nutarimu Nr. 1601 patvirtintu Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašu, Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. 2-170 patvirtintomis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis bei Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministro 2019 m. birželio 7 d. įsakymu Nr. V-685 „Dėl Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir įstaigų, kurių savininko teises ir pareigas įgyvendina ministerija, veiklos srities, kurioje antikorupcinę analizę ir vertinimą tikslinga atlikti 2019 metais, nustatymo“, NVI atliko korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą ir įvertinimą. Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą ir įvertinimą atliko NVI Korupcijos prevencijos užtikrinimo komisija.

Analizuotas laikotarpis: 2018 m. IV ketv. – 2019 m. III ketv.

Atlikus NVI veiklos sričių atitikties Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalyje nustatytiems kriterijams įvertinimą bei atsižvelgiant į tai, kad viešieji pirkimai NVI planuojami, organizuojami ir vykdomi savarankiškai, t. y. sprendimai nėra derinami su kitomis valstybės įstaigomis, viešųjų pirkimų veiklos sritis yra priskiriama prie veiklos sričių, kuriose galimai egzistuoja didelė korupcijos rizikos pasireiškimo tikimybė.

Siekiant išsamiau nustatyti visus galimus rizikos veiksnius, buvo atlikta viešųjų pirkimų reglamentavimo, vykdymo ir kontrolės veiklos srities analizė.

Atlikus analizę nustatyta, kad viešųjų pirkimų planavimas, organizavimas, vykdymas, vidaus kontrolės sistema NVI yra išsamiai reglamentuojama NVI direktoriaus 2017 m. spalio 10 d. įsakymu Nr. R8-564 patvirtinta Pirkimų valdymo procedūra ir 2015 m. sausio 2 d. įsakymu Nr. R8-95 patvirtintomis Viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklėmis (su vėlesniais papildymais ir pakeitimais) (toliau – NVI taisyklės) bei kitais teisės aktais.

Tam, kad sprendimų priėmimas ir pirkimų vykdymas nebūtų priskirtas vieno ar kelių subjektų kompetencijai, NVI funkcijos ir atsakomybės planuojant, organizuojant ir vykdamas pirkimus yra išskirstytos skirtingiems subjektams. NVI taisyklėse yra aiškiai apibrėžtos pirkimų iniciatoriaus, pirkimų organizatoriaus, už pirkimų planavimą atsakingo asmens, viešojo pirkimo komisijos bei kitų subjektų funkcijos ir atsakomybės. NVI direktoriaus įsakymais atsakingais asmenimis už pirkimo objektų planavimą ir pirkimų inicijavimą pagal priskirtas sritis yra paskirta 14 darbuotojų. Viešojo pirkimo komisijos sudarymą, jos darbą, teises ir pareigas reglamentuoja NVI direktoriaus 2017 m. lapkričio 6 d. įsakymu Nr. R8-611 patvirtintas Viešojo pirkimo komisijos darbo reglamentas. Siekiant užtikrinti teisėtą, nešališką ir skaidrą viešųjų pirkimų vykdymą viešojo pirkimo komisijos nariai ir ekspertai pasirašo nešališkumo deklaracijas ir konfidencialumo pasižadėjimus. Informacija apie planuojamus ir vykdomus pirkimus skelbiama NVI interneto svetainėje adresu <http://www.nvi.lt/viesieji-pirkimai/>.

Sutarčių vykdymo kontrolė ir netesybų taikymas NVI yra reglamentuoti, apibrėžiant atsakingus asmenis, tvarką ir veiksmų procedūrą. NVI pirkimų iniciatoriams ir sutarčių vykdytojams išplatinta informacija apie būtinumą stiprinti sutarčių vykdymo kontrolę dėl jose numatytų įsipareigojimų tinkamo vykdymo, taikant sutartyse numatytas sankcijas (delspinigius).

NVI veikia vidaus kontrolės procedūros – vidaus auditas. Vidaus audito metu nustatytos gerinimo galimybės, pastabos, neatitiktys yra valdomos vadovaujantis vidaus

audito nustatyta tvarka. Atliekama neatitikčių, pastabų, priežasčių analizė, nustatomi ir įgyvendinami korekciniai, prevenciniai bei gerinimo veiksmai.

NVI taisyklėse reglamentuota prevencinė viešųjų pirkimų ir pirkimo sutarčių vykdymo kontrolė, rizikos vertinimas. Tačiau šiuo metu nėra paskirtas prevencinę pirkimų ir pirkimo sutarčių vykdymo kontrolę atliekantis asmuo.

NVI darbuotojų, tarp jų ir viešųjų pirkimų specialistų, kasmetinės veiklos vertinimas yra reglamentuotas NVI vidaus tvarkos taisyklėse.

NVI direktoriaus 2015 m. sausio 2 d. įsakymu Nr. R8-171 yra patvirtintas NVI darbuotojų elgesio kodeksas, kuris įtvirtina skaidraus, teisingo, nešališko ir atskaitingo elgesio principus ir nuostatas. Darbuotojų elgesio kodekso nuostatų vykdymo kontrolę įgyvendina NVI Medicinos etikos komisija, kuri nagrinėja darbuotojų skundus ir pranešimus.

Vertinant ataskaitinio laikotarpio vidaus audito ataskaitas nenustatyta viešųjų pirkimų vykdymo neatitikčių, kurios galėtų turėti įtakos antikorpinei aplinkai NVI.

Skundų apie aplinkybes ar įvykius, galinčius turėti įtakos antikorpinei aplinkai viešųjų pirkimų srityje, nebuvo gauta.

Įvertinus viešųjų pirkimų vykdymą NVI, nustatyta, kad viešųjų pirkimų planavimas, organizavimas ir vykdymas yra detalai reglamentuoti NVI, aiškiai apibrėžti subjektai, turintys ir galintys priimti sprendimus pagal savo kompetenciją, aiškiai apibrėžtos jų funkcijos, neatitikčių ar rizikų, galinčių turėti įtakos antikorpinei aplinkai vykdant viešuosius pirkimus, vidaus audito ataskaitose nenustatyta. Įvykus NVI struktūriniais bei Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams tikslinga peržiūrėti ir patikslinti NVI taisykles, norint mažinti nenumatytų / neplanuotų pirkimų skaičių, tobulintinos pirkimų planavimo procedūros.

Lietuvos Respublikos susisiekimo ministerijos Vidaus audito skyrius pagal švietimo ir mokslo ministro 2018 m. gruodžio 12 d. įsakymą Nr. V-1038 „Dėl galimos korupcijos tikimybės viešuosiuose pirkimuose Švietimo ir mokslo ministerijoje ir jai pavaldžiose institucijose audito“ (ir jo pakeitimus 2018 m. gruodžio 18 d. įsakymu Nr. V-1040 ir 2019 m. sausio 22 d. įsakymu Nr. V-30) atliko auditą NVI viešųjų pirkimų srityje ir 2019 m. kovo 22 d. pažymoje Nr. VA-6 (toliau – Audito pažyma) pateikė išvadas ir rekomendacijas. Audito metu korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų NVI nenustatyta. NVI direktoriaus 2019 m. balandžio 12 d. įsakymu R18-36 buvo sudaryta darbo grupė Audito pažymoje pateiktų išvadų ir rekomendacijų analizei atlikti ir pasiūlymams parengti. NVI parengtas Audito pažymoje pateiktų rekomendacijų įgyvendinimo priemonių planas, rekomendacijos yra vykdomos:

- įgyvendinant rekomendaciją patikslinti vidaus teisės aktus, reglamentuojančius viešųjų pirkimų planavimą, organizavimą ir vykdymą, bei įpareigoti pirkimų iniciatorius prieš kiekvieną pirkimą rengti pirkimų poreikio pagrindimą, atlikti išsamų rinkos tyrimą ir jį dokumentuoti, tinkamai ir pagal visus numatytus punktus užpildyti pirkimo inicijavimo dokumentus (paraišką, teikimą ar kt.) ir užtikrinti visų atsakingų asmenų pasirašymą, parengtas naujas NVI viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklių projektas;

- įgyvendinant audito rekomendaciją kreiptis į VTEK dėl sudarytų paslaugų sutarčių su buvusiais ir pavaldžių institucijų darbuotojais ir viešųjų ir privačių interesų nedeklaravusių darbuotojų, įvertinti ir priimti sprendimą dėl tolesnių kontrolės veiksmų taikymo, raštu buvo kreiptasi į VTEK siekiant priimti sprendimus darbuotojo, dirbančio NVI ir UAB „Tradintek“ atžvilgiu. VTEK atsakė, kad darbuotojas nėra priskiriamas asmenų, dirbančių valstybinėje tarnyboje, kategorijai, todėl jam netaikomi draudimai dalyvauti rengiant, svarstant ar priimant sprendimus arba kitaip paveikti sprendimus, kurie sukelia interesų konfliktą. Taip pat nurodė, jog manytina, kad iš privačios kompanijos (kurioje dirba darbuotojas) įsigytos įrangos aptarnavimas savaime nėra pakankama priežastis intereso konflikto situacijai konstatuoti;

- įgyvendinant rekomendaciją didinti tiekėjų konkurenciją ir užtikrinti naujų dalyvių pritraukimą, ypač didelės vertės specializuotuose pirkimuose, didelės vertės specializuoti pirkimai NVI vykdomi atviro tarptautinio konkurso būdu. Apie šiuos pirkimus yra skelbiama Viešųjų pirkimų tarnybos CVPIS priemonėmis bei Europos Sąjungos oficialiame leidinyje

priede TED. Esant poreikiui, prieš pirkimą papildomai yra atliekami skelbiami rinkos tyrimai. Pirkimai pagal galimybę skaidomi į dalis, siekiant į pirkimus pritraukti smulkaus ir vidutinio verslo atstovus, užtikrinti didesnę dalyvių skaičių pirkime bei didinti konkurenciją;

- įgyvendinant rekomendaciją stiprinti NVI darbuotojų kompetenciją viešųjų pirkimų srityje, 2019 m. kovo–gruodžio mėn. 75 proc. NVI viešųjų pirkimų skyriaus darbuotojų dalyvavo viešųjų pirkimų specialistų mokymuose;

- įgyvendinant rekomendaciją mažinti neskelbiamų pirkimų skaičių, ypač tais atvejais, kai kreipiamasi į vieną tiekėją ar formaliai pildomi pirkimą patvirtinantys dokumentai, neskelbiami pirkimai vykdomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymu ir kitais teisės aktais, tokių pirkimų skaičius sumažintas iki minimumo;

- įgyvendinant rekomendaciją nustatyti tvarką dėl paramos skyrimo ir naudojimo, NVI direktoriaus 2019 m. rugsėjo 3 d. įsakymu Nr. R8-433 patvirtintas naujos redakcijos Paramos apskaitos tvarkos aprašas ir rekomenduotina paramos sutarties forma, kurioje įtrauktos nuostatos apie kovos su kyšininkavimu politiką NVI. Informacija skelbiama NVI internetiniame puslapyje;

- įgyvendinant rekomendaciją didinti sudaromų sutarčių efektyvumą, sudarant ilgalaikes sutartis to paties tipo prekėms, paslaugoms ar darbams, kuriems atliekami neskelbiami pirkimai, NVI to paties tipo prekėms yra sudaromos ilgalaikės sutartys, išnaudojamos visos Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo, kitų teisės aktų rekomendacijos ir galimybės;

- įgyvendinant rekomendaciją mažinti žodžiu atliekamų pirkimų skaičių, siekiant užtikrinti, jog būtų fiksuojama reikiama informacija ir užtikrinamas atsekamumas, pirkimai žodžiu NVI atliekami tik išimtiniais atvejais, informacija fiksuojama apklausos pažymose ir pirkimo žurnaluose;

- įgyvendinant rekomendaciją vertinti, ar skaidriai formuojami kvalifikaciniai reikalavimai tiekėjams, siekiant užtikrinti kokybiškų prekių, paslaugų ar darbų įsigijimą bei patikimų tiekėjų atranką, NVI iniciatorius, teikdamas paraišką, nurodo tiekėjams keliamus kvalifikacinius reikalavimus, o viešojo pirkimo komisija šiuos kvalifikacinius reikalavimus griežtai vertina, atsižvelgdama į Viešųjų pirkimų tarnybos rekomendacijas. Pirkimo dalyviams keliami tik minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai, užtikrinantys norimų įsigyti prekių, paslaugų ar darbų kokybę ir sutarčių vykdymą laiku;

- įgyvendinant rekomendaciją vengti dirbtinai skaidyti ir skirti skirtingus BVPŽ kodus to paties tipo prekėms, paslaugoms ar darbams, siekiant išvengti procedūrų vykdymo, NVI pirkimo paraiškose nurodomas tinkamiausias BVPŽ kodas (atsižvelgiant į Viešųjų pirkimų tarnybos direktoriaus 2017 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 1S-94 patvirtintą Numatomos viešojo pirkimo ir pirkimo vertės skaičiavimo metodiką), kurį vėliau tikrina Viešųjų pirkimų skyrius ir pildo pirkimų žurnalą;

- įgyvendinant rekomendaciją mažinti nepotizmo intensyvumo lygį, 2019 m. gegužės 21 d. NVI darbuotojams buvo išplatintas informacinis pranešimas su priedais, kuriame buvo priminta apie tai, kad privačių interesų deklaracijose turi būti pateikti duomenys apie jų sutuoktinį, sugyventinį, partnerį, taip pat duomenys apie artimus asmenis ar kitus jam žinomus asmenis, dėl kurių gali kilti interesų konfliktas, bei kita aktuali informacija; NVI direktoriaus 2019 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. R8-287 patvirtintos Rekomendacijos dėl viešųjų ir privačių interesų derinimo;

- įgyvendinant rekomendaciją sustiprinti sutarčių vykdymo kontrolę dėl juose numatytų įsipareigojimų tinkamo vykdymo, taikant sutartyse numatytas sankcijas (delspinigius), NVI direktoriaus 2019 m. liepos 31 d. įsakymu Nr. R8-402 patvirtintos ir taikomos Netesybų už sutartinių prievolių nevykdymą skaičiavimo ir išieškojimo taisyklės;

- įgyvendinant rekomendaciją peržiūrėti ir patikslinti įstaigose sudarytus pareigybių sąrašus pagal sąvoką „administravimo įgaliojimai“, NVI direktoriaus 2019 m. spalio 14 d. įsakymu Nr. R8-481 patikslintas NVI direktoriaus 2018 m. balandžio 24 d. įsakymu Nr. R8-189 „Dėl privačių interesų deklaravimo“ patvirtintas Pareigybių sąrašas, kurias einantys

asmenys privalo deklaruoti privačius interesus, išskiriant kurios iš pareigybių yra priskiriamos turinčioms administravimo įgaliojimus;

– įgyvendinant rekomendaciją atlikti išsamią deklaracijų apskaitą PIDTIS, įvertinti deklaracijose nurodytus duomenis ir įpareigoti deklaruojančius asmenis ištaisyti klaidas, už privačių interesų deklaracijų kontrolę atsakingas asmuo atliko darbuotojų pateiktų privačių interesų deklaracijų apskaitą PIDTIS, įvertino deklaracijose nurodytus duomenis ir įpareigojo deklaruojančius asmenis ištaisyti nustatytas klaidas. Įvertinus darbuotojų privačių interesų deklaracijose pateikiamus duomenis, NVI direktoriaus 2019 m. gegužės 30 d. įsakymu Nr. R8-287 patvirtintos Rekomendacijos dėl viešųjų ir privačių interesų derinimo Nacionaliniame vėžio institute.

Išvada

Viešieji pirkimai, kaip veiklos sritis, kurios sprendimams nereikia kitos valstybės įstaigos patvirtinimo, atitinka Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalies 5 punkte įtvirtintą kriterijų ir yra priskiriama prie sričių, kurioje egzistuoja korupcijos pasireiškimo rizika, tačiau ši rizika Nacionaliniame vėžio institute yra valdoma išskaidant funkcijas ir atsakomybes atskiriems subjektams, aiškiai ir išsamiai reglamentuojant viešųjų pirkimų procedūras, atsakingus asmenis, jų funkcijas ir atsakomybes, tad korupcijos pasireiškimo tikimybė vertintina kaip maža.

Nustatyti korupcijos rizikos veiksniai:

1. Įvykus Nacionalinio vėžio instituto struktūriniais bei Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo pakeitimams, Nacionalinio vėžio instituto viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklės nebuvo peržiūrėtos ir naujai patvirtintos.

2. Tobulintinos pirkimų planavimo procedūros mažinant nenumatytų / neplanuotų pirkimų skaičių.

Siūlymai dėl korupcijos rizikos veiksnių neigiamos įtakos panaikinimo arba sumažinimo

Priemonė	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Laukiamo rezultato vertinimo kriterijai
Nacionalinio vėžio instituto viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklių peržiūrėjimas ir atnaujinimas.	Viešųjų pirkimų skyrius.	Iki 2019-12-31	Atnaujintos Nacionalinio vėžio instituto viešųjų pirkimų organizavimo ir vidaus kontrolės taisyklės.
Prevencinę pirkimų ir pirkimo sutarčių vykdymo kontrolę atliekančio asmens paskyrimo inicijavimas.	Viešųjų pirkimų skyrius.	Iki 2020-03-01	Paskirtas prevencinę pirkimų ir pirkimo sutarčių vykdymo kontrolę atliekantis asmuo.
Gerinti pirkimų planavimą siekiant mažinti ar visai išvengti neplaninių pirkimų.	Viešųjų pirkimų skyrius.	Nuolat	Sumažėjęs neplanuotų pirkimų skaičius.